

Energi- og miljøkomiteen

7. november 2024

Høringssvar til Meld. St. 35 (2023–2024) Bærekraftig bruk og bevaring av natur — Norsk handlingsplan for naturmangfold

Den Norske Turistforening (DNT) takker for muligheten til å komme med innspill til Meld. St. 35 (2023–2024). DNT er Norges største friluftslivsorganisasjon, og jobber blant annet for å sikre friluftslivets natur- og kulturgrunnlag.

Norsk natur er under alvorlig press som følge av summen av mange små og store naturinngrep. Dette bekymrer også stadig flere nordmenn: En undersøkelse fra Opinion i sommer viser at hele 75% mener at norske politikere må gjøre mer for å stanse naturtapet. Også stadig flere kommuner etterlyser tydeligere nasjonale rammer for arbeidet med å stanse naturtapet.

Derfor er det alarmerende å se at regjeringens naturmelding i stor grad legger opp til en videreføring av dagens politikk, og at regjeringens mål bare er å «*redusere nedbyggingen av særlig viktige naturarealer*». Det står ikke i forhold til målene i naturavtalen om å *stoppe og reversere* tapet av natur.

Ifølge meldingen er samlet areal som er avsatt til utbyggingsformål ca 4000 km², hovedsakelig eksisterende naturareal. Men dessverre svarer meldingen med altfor svake virkemidler og er på fullstendig feil kurs for å møte det kommende presset på naturen. Det er positivt at det legges opp til å styrke kunnskapsgrunnlaget og skaffe gode oversikter, men grepene som kunne gitt en solid kursendring er fraværende. Med denne meldingen vil vi fortsette å miste verdifulle natur- og friluftsområder, bit for bit.

Behov for tydeligere styring

Samtidig som kommunene har fått større ansvar for å ivareta naturen, står mange i en vanskelig økonomisk situasjon, med press fra utbyggersiden og muligheter for inntekter til kommunekassen. Skal utviklingen snus, trenger vi noen som vurderer *helheten*, over tid. Det må Regjeringen og Stortinget ta ansvar for.

Vi trenger en omstilling i arealforvaltningen som innebærer styrket rettsvern for naturen gjennom lov, forskrift og statlige planretningslinjer og tydeligere føringer for kommunenes arealbruk. Vi må endre spillereglene for *alle* kommunene – ikke bare støtte dem som allerede er best i klassen.

Konkrete innspill

- Det er behov for tydeligere og mer bindende **nasjonale rammer** for bruken av arealer slik blant annet Klimautvalget anbefaler. Disse anbefalingene er gjengitt i meldingen, men ikke fulgt opp eller tatt hensyn til.
- Det er bred faglig enighet om at **arealnøytralitet** i kommunene er nøkkelen til å stanse tap av natur, og mange kommuner har allerede målsetninger om det. Det må stilles krav om at kommunene fastsetter konkrete og målbare mål i kommuneplanen for hvordan de kan redusere tap av natur og bli arealnøytrale.
- Regjeringen har varslet mulige **endringer i plan- og bygningsloven** for å styrke hensynet til natur. Stortinget bør be om at regjeringen utreder konkrete krav til naturbevaring i loven, og fastsetter krav om **arealregnskap og planvask**. Slike krav bør også stilles i statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet som nå er til sluttbehandling i Kommunal- og distriktsdepartementet.
- Regelverket må endres for å sikre **uavhengige konsekvensutredninger**. For å hindre at konsekvensutredninger påvirkes av utbyggers ønsker og sikre legitimitet til beslutninger om utbygging, bør båndet mellom utreder og utbygger brytes. I stedet bør ansvarlig forvaltningsorgan være bestiller av konsekvensutredninger for planer og tiltak.
- Miljødirektoratets har nylig lagt fram anbefalinger for innstramminger i konsekvensutredningsforskriften, som er oversendt Klima- og miljødepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet. Endringene som foreslås vil gi bedre kvalitetssikring og mer uavhengige konsekvensutredninger. Disse forslagene er et skritt i riktig retning og bør implementeres.
- Den **regionale planleggingen** og samarbeidet, der utbygging og konsekvenser vurderes på tvers av kommunegrenser, må styrkes. I dag har regionale planer for liten legitimitet, og det godkjennes mange utbyggingssaker som strider med regional plan. Regionale planer bør derfor gis større legitimitet og gjøres mer rettslig bindende.
- **Innsigelsespraksisen** må skjerpes. Innsigelsesordningen har over tid blitt svekket gjennom rundskriv og andre føringer fra regjeringen. Regionale myndigheter må gis et klarere mandat til å fremme innsigelse der det foreslås utbygging i verdifulle natur- og friluftslivsområder.
- Det må stilles krav til kommunene om at mulige areal for **fortetting og gjenbruk** skal være kartlagt før nye utbyggingsområder legges ut, og krav om at fortetningspotensialet i kommunene så langt som mulig skal utnyttes før nye områder tas i bruk. Dette er tema i forslag til nye statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet som er under behandling, men må formuleres som klarere krav.
- Det må settes i gang et nasjonalt arbeid for å **kartlegge grå areal**, det vil si allerede nedbygde eller forringede områder som for eksempel grustak, nedlagte industritomter o.l. Disse arealene utgjør et stort potensial for gjenbruk til nye formål og for restaurering som i dag ikke utnyttes tilstrekkelig.
- **Hjemmel for tidlig avslutning** i energiloven må styrkes. DNT med flere miljø- og friluftslivsorganisasjoner er omforente om konkrete ekskluderingskriterier i energilovens nye hjemmel for tidlig avslutning § 2-1, som er til behandling:
 - Inngrepsfrie naturområder i Norge (INON) og områder med truede og utvalgte naturtyper.

- o Viktige leveområder og trekkområder for truede arter, herunder *important bird areas* og *key biodiversity areas*.
- o Natur med særlig stor karbonopptak- og lagring.
- o Områder definert som nasjonalt og regionalt viktige friluftslivsområder.

Vi mener at disse områdene også bør beskyttes mot utbygging gjennom annet relevant sektorlovverk.

Det hviler et stort ansvar på Stortinget når Norges oppfølging av naturavtalen skal behandles. Rammene som legges med denne meldingen, kommer til å få betydning også for kommende generasjoner. Hvis vi ikke endrer kurs nå, må våre etterkommere leve med konsekvensene av ødelagte økosystemer og tapte naturopplevelser. Vi håper Stortinget nå tar grep og sørger for at dette blir en handlingsplan med handlekraft!

Med vennlig hilsen

Dag Terje Klarp Solvang

Generalsekretær

Ingeborg Wessel Finstad

Seksjonsleder natur og bærekraft